

Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek 2009

Juryrapport

Inleiding

Journalistiek gaat over nieuws en de wereld staat op zijn kop vanwege een economische crisis die zijn weerga niet kent. Toch heeft de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek 2009, die wij vandaag uitreiken, geen crisiskarakter. Want de crisis raakt het onderwijs nog niet. Dat komt straks, als het kabinet hard moet bezuinigen om de redding van de banken te kunnen betalen. Journalisten zullen dan verslag moeten doen van de effecten van bezuinigingen op het onderwijs en de onderwijsgeevenden. Dat wordt geen gemakkelijke taak, want tegen die tijd is de lezer, luisteraar, kijker, de negatieve verhalen zat. Die denkt: wat een gezeur over bezuinigingen, we zijn nu toch klaar met die crisis?

Een geluk bij een ongeluk is dat de onderwijsjournalistiek dit nu al kan zien aankomen. Er is tijd voor bezinning en voor plannenmakerij. En dus eigenlijk zijn die aanstaande bezuinigingen een prachtige kans om de onderwijsjournalistiek weer op kaart te zetten. De jury van de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek heeft alvast tijd gereserveerd om een lawine aan artikelen te beoordelen in 2010 en 2011. Kom maar op.

De prijs

Terug naar 2009. We hebben dit jaar 21 inzendingen ontvangen. Dat zijn er minder dan vorig jaar, maar ze vielen nu wel allemaal binnen de criteria voor de prijs. Ter herinnering: De Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek is een prijs voor een journalistieke productie over onderwijs, die een bijdrage levert aan het publieke debat. Onder journalistiek verstaan we bijdragen die kritisch zijn, gebaseerd zijn op feiten, die streven naar objectiviteit (hoor en wederhoor), die duiding bieden en die oorspronkelijk zijn. Verder vinden we het belangrijk dat bijdragen over een voor de doelgroep substantieel thema gaan en oplossingsgericht zijn, dus niet alleen maar een probleem aankaarten, maar de lezer ook een idee geven hoe een probleem opgelost zou kunnen worden.

Wat viel ons op in de bijdragen van dit jaar?

Om te beginnen vonden we het aantal multimediale inzendingen een beetje tegenvallen. De journalistiek heeft toch al een jaar of tien de mogelijkheid om verschillende media te combineren bij het vertellen van een verhaal, maar van die mogelijkheid wordt nog lang niet altijd gebruik gemaakt.

Ook viel ons op dat veel inzendingen weinig kritisch zijn. We lasen en bekeken beschrijvingen van onderwijssituaties die een afdeling voorlichting van een ministerie niet beter had kunnen maken. Ook lasen we aaneenrijgingen van meningen van deskundigen zonder enige duiding. Wat moet de lezer daarmee?

Tenslotte viel ons op dat het azijn pissen nog niet uit de journalistiek is verbannen. De lezer/kijker/luisteraar wordt opgezaagd met een misstand of een probleem zonder dat er een oplossingsrichting wordt aangekaard. Terwijl het bekend is dat lezers dan afhaken: ze willen best meedenken over de inrichting van de samenleving, maar wel op een positief kritische manier.

De genomineerden

Gelukkig troffen we ook dit jaar weer voldoende inzendingen aan waarvoor we grote waardering hebben. Genomineerd voor de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek 2009 zijn de volgende inzendingen:

- Bea Ros, 'Het beste bewijs', over de discussie rond evidence based onderwijs. Verschenen in *Didactief* van oktober 2008. Ros legt in dit artikel uit wat het veelbesproken evidence based onderwijs nu eigenlijk is (onderwijsvernieuwing op basis van waterdicht bewijs uit de praktijk dat het werkt) en laat voor- en tegenstanders de waarde ervan toelichten.
- Yvonne van de Meent, Robert Sikkes en Nico van Kessel voor de multimediale productie 'Misplaatst Armoede gevoel/Hoerijkismijnschoolbestuur.nl', over de rijkdom van schoolbesturen in het basisonderwijs. De scholen hebben veel meer geld te besteden dan ze zelf denken. Verschenen in *het Onderwijsblad* van 23 februari 2008, 5 april 2008 en op de website Hoerijkismijnschoolbestuur.nl op 31 maart 2008.
- Lisette Douma, 'Zeer zwakke basisschool uit het slop', hoe een slechte basisschool in Amsterdam zichzelf uit het moeras heeft getrokken en weer goed functioneert. Verschenen in *het Onderwijsblad* van 14 juni 2008.

>

- Anja Vink, 'Kleurenblind onderwijs' over segregatie in het onderwijs in de Verenigde Staten en de lessen daaruit voor Nederland. Verschenen in het maandblad *M* van *NRC Handelsblad* op 7 juni 2008.
- Henriëtte Salm, Kies een basisschool, een multimediale productie over verschillende schoolsystemen in het basisonderwijs op de website van *Trouw* en in de bijlage *De Gids*, in diverse kranten en op de site in december 2008.

Wat vond de jury van deze inzendingen?

Over Bea Ros, 'Het beste bewijs'

Niet iedereen vindt de discussie over evidence based onderwijs zinvol. Het is immers een politieke misverstand dat evidence based werken de sleutel is voor de innovatiepraktijk. Dat neemt niet weg dat de discussie over dit thema behoorlijk lastig is en allerlei dilemma's rondom innovatie, toepassing van wetenschap, verantwoording en vertrouwen oproept. Ros slaagt erin hier een toegankelijk overzicht van te bieden en daarmee deze lastige discussie voor een breder publiek toegankelijk te maken. Een kort overzicht van de methodiek bij medisch onderzoek vergroot het inzicht van de lezer en versterkt de twijfel die het artikel oproept.

Over Yvonne van de Meent, Robert Sikkes en Nico van Kessel voor de multimediale productie 'Misplaatst Armoede gevoel/Hoerijkismijnschoolbestuur.nl'

De jury heeft veel waardering voor de vasthoudendheid en het graafwerk waarop deze productie is gebaseerd. Het leidt tot een mooie combinatie van feiten, opinies en service aan OR-leden (via website). Het is ook een interessante media mix. Op onderdelen kon het technisch ingewikkelde onderwerp misschien iets meer diepgang gebruiken, maar er is veel aandacht besteed aan de toegankelijkheid van de materie en dat is weer zeer lovenswaardig.

Over Lisette Douma, 'Zeer zwakke basisschool uit het slop'

Een goed voorbeeld hoe een journalist met een concrete, oplossingsgerichte benadering van het onderwerp een somber thema een draai kan geven waarmee de lezer iets kan. Naast een beschrijving van de problemen en oplossingen op één basisschool in Amsterdam verstrekt het artikel nuttige informatie over de zwakke scholen elders in het land. Een belangrijk onderwerp, in een goed geschreven artikel dat naar onze smaak wel iets te veel aan de oppervlakte is gebleven.

Over Anja Vink, 'Kleurenblind onderwijs'

De prijswinnares van vorig jaar heeft opnieuw een uitstekend verhaal geschreven over segregatie in het onderwijs, dit maal in de Verenigde Staten. De jury heeft veel waardering voor het idee erachter: kijken of Nederland iets kan leren van de vijftig jaar segregatie waar de Amerikanen mee kampen. Hoe zouden de oplossingen toegepast in de Verenigde Staten kunnen worden toegepast in Nederland? Dat komt echter niet optimaal uit de verf, waardoor het artikel blijft steken in een beschrijving van een onderwijsprobleem in een ander land.

Over Henriëtte Salm, 'Kies een basisschool'

Salm heeft haar uiterste best gedaan om ouders inzicht te geven in verschillen tussen basisscholen, in de vorm van webfilmpjes en artikelen. Schoolkeuze is een belangwekkend onderwerp en het is goed dat een krant daar zoveel ruimte voor over heeft. Zelden of nooit komen in journalistieke producties didactische grondslagen aan de orde en dat gebeurt hier wel. Jammer is evenwel dat de filmpjes en artikelen elkaar inhoudelijk overlappen. Ook worden de diverse onderwijssoorten niet voldoende kritisch behandeld, waardoor ouders die voor de schoolkeuze staan uiteindelijk met lege handen achterblijven.

De winnaar

Welke van deze vijf producties verdient nu Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek 2009?

De jury heeft gekozen voor een multimediale productie over een onderwerp dat de gemoederen al jaren bezighoudt: de financiële gesteldheid van scholen. Het is dankzij de volharding van Yvonne van de Meent en de ruimte die het Onderwijsblad jaar na jaar voor dit onderwerp vrijmaakt, dat we weten dat scholen er financieel helemaal niet zo belabberd voorstaan als zij de samenleving graag laten geloven. Tot welke extreme situaties dit leidt werd in de productie van dit jaar heel mooi geïllustreerd: een basisschool die ouders oproept om de wc-tjes van de kinderen te helpen schoonmaken, terwijl het schoolbestuur tien miljoen op de bank heeft staan. Het is journalistiek van grote klasse om een complex en droog onderwerp, de jaarverslagen van scholen, terug te brengen tot zulke herkenbare en eenvoudige verhoudingen.

De winnaars van de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek 2009 zijn geworden

Yvonne van de Meent
Robert Sikkes
Nico van Kessel

voor de multimediale productie

'Misplaatst Armoede gevoel/Hoerijkismijnschoolbestuur.

Gepubliceerd in het Onderwijsblad van 5 april 2008 en op de website
'Hoerijkismijnschoolbestuur.nl'

De jury van de Nationale Prijs voor Onderwijsjournalistiek

Marjan Agerbeek

Rob Knoppert

Marc Vermeulen

9 oktober 2009